

5. MK noteikumi Nr. 855 “Noteikumi par Eiropas Savienības dalībvalstu, Šveices Konfederācijas, Turcijas un Eiropas Ekonomikas zonas valsts pilnvaroto un neatkarīgo proves uzraudzības iestāžu sarakstu, kārtību, kādā šīs proves uzraudzības iestādes iekļaujamās sarakstā, un kārtību, kādā atzīstami šo proves uzraudzības iestāžu zīmogi vai proves zīmogi”
6. MK noteikumi Nr. 1525 “Dārgmetālu izstrādājumu zīmogošanas kārtība un pieļaujamais remedijs”
7. MK noteikumi Nr.936 “Maksa par valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Latvijas proves birojs” sniegtajiem pakalpojumiem”
8. Brandchannel URL:<https://www.brandchannel.com/tag/brand-news/>
9. Золотое время для ювелиров закончилось URL:<http://arhiv.bb.lv/?p=1&i=5186&s=31&a=188012>
10. Индекс экономического настроения (ИЭН ВШЭ) в I квартале 2019 года URL:<https://issek.hse.ru/news/269662430.html>
11. Оборот Рижского завода ювелирных изделий уменьшился URL: http://www.baltic-course.com/rus/drugie_otrasli/?doc=142654 20.05.2019.
12. Ювелирное изделие URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>
13. Ювелирный ритейл динамика кризисного периода: URL:<http://junwex.com/trends/analitika/yuvelirnyij-ritejl-dinamika-krizisnogo-perioda.html>

ГОСПОДАРЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ НА ШЛЯХУ АДАПТАЦІЇ ДО ПРАВА ЄС

Коритін Денис,
*здобувач НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України, м. Харків, Україна, ndipzir@gmail.com*
Науковий керівник:
кандидат юридичних наук, доцент Глібко С. В.

At the present stage of implementation of the legislation of Ukraine there is an active process of harmonization of national regulatory acts with those of the European Union. One of the most pressing issues remains the creation of conditions for the development of small and medium-sized enterprises (hereinafter – SMEs) in Ukraine, ensuring compliance with the rules and principles of state support for SMEs in the EU.

Keywords: cost compensation, government support, innovative entrepreneurship, small business.

На современном этапе реализации законодательства Украины происходит активных процесс гармонизации национальных нормативно-правовых актах актам Европейского Союза. При этом одним из наиболее актуальных вопросов остается создание условий для развития малого и среднего предпринимательства (далее – МСП) в Украине, с обеспечением соблюдения норм и принципов государственной поддержки МСП в ЕС.

Ключевые слова: малое предпринимательство, государственная поддержка, компенсация расходов, инновационное предпринимательство.

У ракурсі гармонізації українського законодавства до права ЄС, що регулює діяльність МСП привертає увагу зміст одного з основоположних нормативно-правових актів Європейського Союзу сфері підтримки та сприяння розвитку МСП - «Акту з малого бізнеса для Європи» від 25.96.2008 р. [1] (далі – Акт), у якому закріплено 10 принципів, згідно яких має відбуватися розробка та здійснення політики як на рівні ЄС так і держав-членів. Метою нашого дослідження є здійснити аналіз впровадження деяких з цих принципів законодавства ЄС у нормативно-правових актах України.

Першим принципом Акту є «створення середовища, в якому підприємці та сімейний бізнес можуть процвітати, а підприємництво винагороджується». Фактично цей принцип охоплює такі типи підприємництва як молодіжне, сімейне, інноваційне мале та середнє, а також жіноче підприємництво.

У національному законодавстві немає спеціальних нормативних актів які б регулювали та встановлювали гарантії для зазначених типів підприємництва. Разом з тим, у Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» встановлено обов'язок держави здійснювати підтримку молодіжного підприємництва в тому числі через створення молодіжних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, а також надання інформаційних та консультативних послуг, крім того на реалізацію підтримки передбачено можливість довгострокового пільгового кредитування, забезпечення виробничих

ми приміщеннями, страхування комерційного ризику, пільгова плата за реєстрацію підприємств, створених молодими громадянами та молодіжними громадськими організаціями. У ст. 19 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» декларовано забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері підприємництва. Так, зокрема, встановлено, що на державному та регіональному рівнях з урахуванням статистичних показників можуть здійснюватися позитивні дії для усунення дисбалансу в підприємницькій діяльності жінок і чоловіків шляхом заохочення підприємницької діяльності, надання пільгових кредитів, проведення бізнес-тренінгів та інших заходів. Але це не спеціальні закони в сфері господарської діяльності, тому вони фактично не мають прямої дії.

Якщо розглянути спеціальні закони, то державна підтримка інноваційного малого та середнього підприємництва здійснюється, серед іншого, за допомогою:

1) надання фінансової підтримки для утворення об'єктів інфраструктури підтримки МСП у сфері інновацій, науки та промислового виробництва, у тому числі бізнес-інкубаторів, інноваційних бізнес-інкубаторів, науково-технологічних центрів, центрів трансферу технологій;

2) сприяння розвитку венчурного підприємництва;

3) створення системи економічних стимулів для розвитку економіки на основі технологічних інновацій;

4) передачі наукової продукції, створеної за рахунок бюджетних коштів, для її впровадження у виробництво;

5) створення умов для залучення суб'єктів МСП до укладення договорів субпідряду у сфері інновацій та промислового виробництва;

6) стимулювання залучення іноземних інвестицій і розвитку взаємовигідної міжнародної інноваційної співпраці;

7) створення умов для поширення кооперації між суб'єктами МСП та великими підприємствами. [2] Але подальшої системної реалізації в нормативно-правових актах цих засобів не здійснено.

Питання сімейного підприємництва у законодавстві України

окремо не врегульовано, і тому фактично на нього можна розповсюдити тільки гарантії, що надаються для МСП.

Другим принципом Акту є «переконавання в тому, що добросовісні підприємці, які зіткнулися з банкрутством, швидко отримають другий шанс».

Щодо реалізації його принципу варто зазначити, що в чинному на сьогодні Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» і в Кодексі України з процедур банкрутства, що буде введений в дію 21.10.2019 р. відсутні окремі процедури банкрутства та відновлення платоспроможності для МСП. Це дає можливість стверджувати, що відновлення платоспроможності буде відбуватися на загальних засадах, що ставить під сумнів ефективність реалізації другого принципу Акту.

Третім принципом Акту є здійснення законопроектної діяльності відповідно до принципу «Спочатку подумай про малих».

Фактично реалізація цього принципу зводиться до аналізу змісту законопроектів на предмет відповідності інтересам МСП. Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» започатковано систему аналізу регуляторного впливу як документу, який містить обґрунтування необхідності державного регулювання шляхом прийняття регуляторного акта, аналізу впливу, який справлятиме регуляторний акт на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави, а також обґрунтування відповідності проекту регуляторного акта принципам державної регуляторної політики. Наразі Державна регуляторна служба України до використання створений USAID та Центром комерційного права Методичний посібник з використання М-тесту [3], а також Офіс ефективного регулювання пропонує пройти це тест онлайн. [4] Основним завданням цього тесту є здійснити аналіз витрат МСП, спрямованих на реалізацію нормативно-правового акту, що пропонується прийняти.

Четвертим принципом є забезпечення відповідності державних адміністрацій потребам МСП. В розумінні Акту це принцип передбачає наявність у державі «електронного уряду», «єдиного вікна» для отримання послуг, оформлення документів та одержання інфор-

мації, а також зручні засоби їх використання. Щодо забезпечення реалізації цього принципу в Україні можна зазначити наступне. На сьогоднішній день активно здійснюється реформація законодавства, спрямована на розширення кола електронних послуг та покращення ефективності функціонування «відкритого вікна». Так, Державним агентством України з питань електронного урядування забезпечується діяльність таких його напрямів як електронні послуги (електронні довірчі послуги), відкриті дані, електронна взаємодія державних реєстрів, електронний документообіг, електронна ідентифікація та інше. Також підвищу ефективність взаємодії державних органів. Установ та МСП функціонування Центрив надання адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна». Крім того, відповідно до Указу Президента України «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг» від 29 липня 2019 року №558/2019 Кабінету Міністрів України було доручено здійснити у тримісячний строк із залученням міжнародної технічної допомоги аудит функціонування національних електронних інформаційних ресурсів, а за результати цього аудиту вжити заходи, спрямовані, серед іншого, на створення єдиного державного веб-порталу електронних послуг, на якому, в тому числі з використанням смартфона або планшета, забезпечуватиметься можливість створення фізичними та юридичними особами електронних кабінетів; отримання особою інформації про себе з національних електронних інформаційних ресурсів, а також можливість перевірки достовірності інформації, наданої іншою особою; надання електронних, в тому числі адміністративних, послуг; доступ до каталогу електронних послуг, що класифіковані за типовими ситуаціями; можливість сплати адміністративного збору за надання адміністративних послуг, штрафів за адміністративні правопорушення, державного мита, інших платежів; подання звернень, зокрема до державних органів та органів місцевого самоврядування та отримання інформації про хід і результати розгляду звернень. Крім того цим Указом уряду було доручено вжити заходів щодо забезпечення можливості подання суб'єктами господарювання передбаченої законодавством звітності в електронній формі [5]

Таким чином можна стверджувати, що на сьогоднішньому етапі розвитку національного законодавстві відбувається його активна гармонізація з четвертим принципом Акту, але в рамках загальної підтримки господарської діяльності, а не спрямовано на МСП.

Аналіз п'ятого та шостого принципу («забезпечення сприянню доступу МСП до фінансування та розроблення правового та ділового середовища, що підтримує своєчасні платежі за комерційні операції») Акту, на нашу думку доцільно здійснити у комплексі один з одним. Відносно реалізації п'ятого принципу Акту («приспособлення інструментів державної політики до потреб МСП: сприяння участі МСП у державних закупівлях та кращому використанні можливостей державної допомоги для МСП»), що полягає у підвищенні інформаційної підтримки щодо можливостей МСП у сфері здійснення державних закупівель та державної допомоги, в українському законодавстві можливо стверджувати наступне. Проблема обмеженого доступу МСП до публічних закупівель є актуальною як для України та і для ЄС. В період 2014-2017 рр. відбувалася реалізація Проекту технічної допомоги Європейського Союзу (ЄС) «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС», метою якого, серед іншого, було збільшення обсягу публічних закупівель за участю МСП. Наслідком реалізації цього проекту були внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та прийняття Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», а яких прямих переваг для МСП при здійсненні публічних закупівель не міститься. Разом з тим, у другому нормативно-правовому акті передбачено можливість здійснення внеску до статутного капіталу суб'єктів МСП, в якості ризикового капіталу, за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів з метою забезпечення певного виду діяльності на період розроблення техніко-економічного обґрунтування, бізнес-плану, заснування підприємства, налагодження чи розширення виробництва, а такі дії суперечать значній кількості нормативно-правових актів, щодо регулювання державної та комунальної права власності. На виконання цього закону Кабінетом Міністрів України були затверджені Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та

підтримки середнього та малого підприємництва. Відповідно до цих критеріїв державна допомога для новостворених суб'єктів малого підприємництва надається у формі кредитів на пільгових умовах, гарантій та грантів, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією. При цьому реципієнти державної допомоги можуть здійснювати свою діяльність у будь-якій з галузей економіки, а єдиною вимогою є відповідність чотирьом критеріям: недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих між собою суб'єктів господарювання; збільшення кількості нових робочих місць; зменшення кількості безробітних; вихід на ринки нових товарів (робіт, послуг). Крім того при реалізації державної допомоги у вигляді покриття 60 % зазначених у Критеріях витрат суб'єктами МСП має бути забезпечено створення нових робочих місць в результаті здійснення інвестиції та збереження їх отримувачем державної допомоги протягом не менше трьох років з дня фактичного працевлаштування; здійснення інвестицій, що призвело до збільшення штатних одиниць відповідного отримувача державної допомоги у порівнянні із середнім показником за останні 12 місяців (у разі ліквідації робочих місць протягом такого періоду їх кількість визначається виходячи із загальної кількості нових робочих місць); заповнення вакансій протягом трьох років з моменту створення відповідного робочого місця [6].

Також, як зазначають науковці, суттєве значення у цьому аспекті мають стале забезпечення державною фінансування місцевих та регіональних програм розвитку МСП, а також активне поширення інформації серед МСП про можливі для них європейські гранти та фонди підтримки [7, С. 84]

Таким чином можна зробити висновок, що в Україні відбувається реформування законодавства шляхом встановлення нових способів державної допомоги МСП. Разом з тим, необхідним є забезпечення ефективної державної політики, спрямованої на належну інформаційну обізнаність суб'єктів господарювання про можливі шляхи викриття витрат при створенні та початкових етапах функціонування підприємств.

Здійснення аналізу вищезазначених принципів дає змогу дійти до висновку, що в Україні відбувається поетапна гармонізація на-

ціонального законодавства, що регулює діяльність МСП, з «Актом з малого бізнесу для Європи». Ряд принципів Акту вже знайшли своє закріплення та реалізацію в нормативно-правових актах України, реалізація інших декларативно-прикріплена у стратегічних актах зі сприяння розвитку інновацій та МСП. Подальшого дослідження потребують найбільш ефективні шляхи їх застосування у практичній діяльності підприємництва із застосуванням позитивного досвіду держав-членів ЄС, прийняття обґрунтованих, несуперечливих та дієвих законів та інших нормативно-правових актів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - "Think Small First" - A "Small Business Act" for Europe {SEC(2008) 2101}. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0394>
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2013, № 3, ст.23
3. Тест малого підприємництва (М-Тест). Посібник з використання. URL: http://www.drs.gov.ua/regulatory_policy/test-malogo-pidpryyemnytstva-m-test-posibnyk-z-vykorystannya/
4. М-Тест (Тест малого підприємництва). URL: https://brdo.com.ua/m-test/#tab_0
5. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг: Указ Президента України №558/2019 від 29.07.2019 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5582019-28853>
6. Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 57. *Офіційний вісник України*. № 16, стор. 16.
7. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект): наукове видання / [С. В. Глібка Ю. Є. Атаманова та ін.]; за ред. С. В. Глібка, Ю. Є. Атаманової, О. В. Черкасова. Харків: Право, 2018. 96 с.